

ऊर्जा क्षेत्रात तंत्रज्ञांची आवश्यकता वाढते आहे.

विद्युत अभियांत्रिकी

अभियांत्रिकीची मूलभूत शाखा असल्यामुळे जवळजवळ सर्वच औद्योगिक क्षेत्रांमध्ये या अभियंत्यांचा 'एविझक्युटिव्ह' आणि 'सुपरव्हायजरी' सहभाग जास्त करून दिसून येतो. आतापर्यंत शासकीय पातळीवर होणारी वीजनिर्मिती आणि वितरण मागणी-पुरवठ्याच्या तफावतीमुळे खासगी क्षेत्राच्या साहाय्याने पुढे वाढत जाणार असे सध्याचे चित्र आहे.

नॅशनल पॉवर ट्रेनिंग इन्स्टिट्यूट, नागपूर या प्रख्यात संस्थेमार्फत उपलब्ध अभ्यासक्रम -

१) एम.बी.ए. - (पॉवर मॅनेजमेंट) - ऊर्जा क्षेत्राची 'टेक्नो कमर्शियल' आणि 'मॅनेजरीअल' मनुष्यबळाची गरज पूर्ण करण्यासाठी हा अभ्यासक्रम चालविला जातो. कालावधी : २ वर्षे, प्रवेश : 'कॅट' परीक्षेचे गुण, पात्रता : ६०% गुण (पदवी परीक्षा).

२) पोस्ट ग्रॅज्युएट कोर्स (डिप्लोमा) इन थर्मल पॉवरप्लॉट इंजिनियरिंग. कालावधी : १ वर्ष.

'संशोधन व विकास', तसेच शैक्षणिक क्षेत्रामध्ये प्रवेश करण्यासाठी पदव्युत्तर पदवी, तसेच पीएच.डी. अभ्यासक्रम आय.आय.टी. संस्था, तसेच इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ सायन्स, बेंगलुरु येथे चालविले जातात. ते पुढीलप्रमाणे -

विशेषीकरण : १) कम्युनिकेशन अँड नेटवर्किंग

२) डिवायसेस अँड सर्किट्स

३) अप्लाइड फोटोनिक्स

४) सिग्नल प्रोसेसिंग

५) मायक्रोवेव्ह इंजिनियरिंग

६) पॉवर सिस्टिम्स, पॉवर इलेक्ट्रॉनिक्स अँड हाय व्होल्टेज इंजि.

कालावधी : २ वर्षे. प्रवेश : 'गेट' परीक्षा, तसेच 'इंडस्ट्री स्पॉन्सर्ड' उमेदवारांकरिता थेट.

ब्युरो ऑफ एनर्जी इन्फ्रिंशियन्सी (बी) मार्फत 'एनर्जी मॅनेजर' आणि 'एनर्जी ऑडिटर' या पदांसाठीच्या प्रमाणपत्र परीक्षा घेतल्या जातात.

एनर्जी कॉन्झर्वेशन अॅक्ट २००१ अन्वये अति ऊर्जा वापर असलेल्या विद्युतग्राहकांसाठी एनर्जी ऑडिट करणे बंधनकारक करण्यात आले आहे. हे ऑडिट करण्यासाठी, तसेच ऊर्जाबचतीचे नवनवीन मार्ग अनुसरण्यासाठी एनर्जी ऑडिटर, तसेच

मॅनेजरची नियुक्ती होते. ही परीक्षा दर वर्षी नोव्हेंबर महिन्यामध्ये घेतली जाते.

या क्षेत्रांमध्ये कार्यरत प्रमुख कंपन्या : १) नॅशनल थर्मल पॉवर कॉर्पोरेशन - (एविझक्युटिव्ह ट्रेनी पदांसाठीची प्रवेश परीक्षा एप्रिल महिन्यामध्ये घेतली जाते.) २) पॉवर ग्रीड कॉर्पोरेशन ऑफ इंडिया ३) नॅशनल हायड्रोइलेक्ट्रिक पॉवर कॉर्पोरेशन लिमिटेड, ४) स्टेट इलेक्ट्रिसिटी बोर्ड्स ५) टाटा पॉवर आदी...

(लेखक या विषयातील तज्ज्ञ प्रशिक्षक आहेत.)

६. ६११६ - Edumantia
२१ फेब्रुवारी २००९